

Изази Суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата: поштом
улашним писмом, а
средством администрације
«Глас Црногораца» на Цетиње,
а може се и картом упу-
тницом на пошту у Котор.
Донесу пиљу се уреди-
ти. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе поже-
и на дуже пријеме мање.

ЦЕТИЊЕ, 14. Новембра.

Једва један пут!

У овај час кад ми сво пишемо
(петак, 10 часова у вече) застава цр-
ногорска пободена је на граду Уцињу
и вије се поносито са висина њего-
вијех казујући свијету, да је Уцињ
по други пут у рукама Књаза и на-
реда црногорског.

У овај час храбра војска црно-
горска под храбрим вођама својим у-
лази триумфално у град Уцињ, да га
узме под власт Књаза црногорског и
да га присједини држави црногорској.

Ово је, како је познато, друга о-
купација града Уциња од наше стра-
не. Још за вријеме рата црногорско-
турског храбра војска наша узела га
је била на јуриш и држала га читаву
годину и по дана, на велико задовољство
тамошњих становника.

По несрећи, берлински конгрес,
као много друго, узео је Црногорци-
ма и овај од њих славно и часно за-
добивени град.

Црна Гора, као у свему до крај-
ности лојална и пажљива на испуња-
вање обавеза намахнутих јој уговори-
ма међународним, није оклијевала
ни једнога часа по је смјеста предала
Турцима град Уцињ на миру и у пот-
пуном реду.

Будући тако савјесна у испуња-
вању својих обавеза Црна Гора има-
ла је право надати се да ће и други
бар у равној мјери бити савјесни у
овом што је њихова дужност да учи-
не, а нарочито падала се од Турске
да ће исто тако према Црној Гори
познати да одржи тачни и савјесни
поступак.

Чему је Црна Гора имала право
надати се, то се на жалост није испу-
нило.

Позната је цијела не баш часна
двогодишња историја о предаји Плава
и Гусиња, за тијем Хота и Груда, а
најпослије ево Уциња. Познате су све
мијене и метармозе у којима су се
прелијевала и претпала она пита-
ња узимајући на се сваки час друге
облике; познате су све интриге које
су се испирепетале око ових пита-
ња а све само за то да би се чиста
ствар замрсила и помутила, те да
Црногорци не би или никако или бар
не тако брзо и тако лако дошли до
својега јасног и крвавог стеченог права.

Све је то врло добро познато, а
што није познато, то ће историја сво-
јом незастртом свијетлошћу освет-
лити.

С тога пит је вријеме нит је
овдје мјесто да то на сриједу изи-
симо и ми ћемо данас радо спустити
завјесу преко свега што се збило и
што се чинило.

Но дужни смо читаоцима својим
саопштити, како се у потоњој својој
мијени равнано питање уцињско и како
се оно на пошлетку расплело ево ко-
на и фактично предајом Уциња.

Дервиш-паша смјенио Р. за-
пашу, то је познато. Знано се и то да
је Дервиш-паша човјек енергичан и без-
обзиран, но то није могло улијевати
много надања, по чему му сва енергија
не би вриједила ништа, да није попухнуо
други вјетар из Цариграда, гдје су сто-
јали сви конци преко којих се играла
за потоње двије године на увесељење
свијета комедија арбанашка.

Према је сама измијена у личности
заповједника скадарског и нама самијем
слабу вјеру улијевала у искреност на-
ијера портинијех, ипак по неки знаци и
прилике које су се опаљале на високој

порти наводили су нас на мисли, да се
тамо могао нешто обрнути а да тај
обрт иде у корист скорог рјешења у-
цињског питања.

Које су побуде извеле државнике
турске да прекину са својом дојакосном
политиком маршета, ми то овдје не ће-
мо да испитујемо. Доста да је енергија
Дервиш-пашина у скадарском вилајету
била баш озбиљна, а то је било у прав-
на свом мјесту.

И Дервиш-паша је, као и његови
претходници, сазивао око себе главаре
од „лиге арбанашке“, мухамедовско и
католичке и казивао им како је воља
султана да се Уцињ преда Црној Го-
ри. И њему су, као и његовијем прет-
ходницима ови главари изјављивали „да
не ће уступити Црногорцима ни једне
пед земље и да ће радије сви до је-
диог изгинути“ и т. д.

Но ето данас се види, да то није
баш тако озбиљно мишљено и да Ар-
банаси нису баш тако страшни као
што се чине. Јер не само да су лијело
уступили више него једну пед земље,
него није тога ради ама баш ниједан
Арбанас ни чашницу крви своје источио
а неки ли главу своју заложно. Што
је пак пријед уласка Црногораца не-
колико Арбанаса погинуло, то је тек да
не остане дојакосна слика цијеле ар-
банашке комедије без свога пуног кр-
вавог стафажа.

По што су минуле лавраје на
састанцима с арбанашким главарима,
Дервиш-паша је по валогу добивеном
од порте, кренуо с редовном војском
пут Уциња и пут арбанашких утврђе-
ња на Можури. Њему је пошло за ру-
ком, да без икаквог отпора, изузимају-
ћи неки незнатни по свој прилици и
завани сукоб с Арбанасима, заузме ре-
чена утврђења и да уђе у Уцињ. Иза
тога наступили су у Кућу измијењу на-
шег и турског повјереника преговори
о предаји, који су јуче закључени и
потписани, а данас је наша војска на
миру и реду ушла у Уцињ и заузела
редом сва утврђења турско-арбанашка
на Можури.

Тако се разријешило ово дерно у-
цињско питање, које је читаво по го-
дине мучило и нас и Јевропу цијелу, и
које је на пошлетку постало благодаран
предмет шањених листова.

Кад се на ум узме, да је то пи-
тање рјешено ево за пет шест дана и
то на миру и у свом реду, онда нек се
прорачуна, колика бесавјесност, колика
одговорност лежи на порти, што је за
читаве двије године мучила и нас и
Јевропу својим инским сплеткама и из-
говорима, што је сиромашној земљи овој
циједила и срч из востји принорављујући
је да за тако дуго вријеме држи своју
војску на погама, што је узнемиравала
цио свијет који је сваки час презао од
страха да се из овога маленог питања
уцињског опет на ново не изроди вели-
ки пожар источни, што је велике силе
изигравала једну другом и титрала се
вољом њиховом и на пошлетку их при-
морала да изашљу ратне бродове своје
и да се тога ради не само баце у ве-
лике тршкове него још и изложе неиз-
вјесности исхода и сумњивости крајњег
успјеха ствари!

Шта је све заслужила порта за
толику несавјесност своју?

Сама наша ефективна штета засје-
ца у милионе, а колика је тек штета
наша од друге руке, коју смо морали
претрпјети с тога што нам је Турска
овијем питањем држала у свему другом
и за све друго везане руке? Колика је
штета наша с тога, што нам је сав наш

унутрашњи рад државни, који је у овом
добу преустројства наше државе огро-
ман, морао стојати укочен простр зарад
једне обијести турске!

Турска је имала до сад пријатеља
својих и она ће их имати и од сад. Но
данас ни најзаштељенији пријатељ не
ће је моћи измињавати, да није до
не кривица што је спор њеп с Црном
Гором тако дуго трајао. Данас за сва-
ког ко очн има мора бити јасно да је
једина Турска са својим савјетодавци-
ма крива била, што се питање црногор-
ско-турско кроз читаве двије године на
највишу муку нашу провлачило. Јер да
је порта још у почетку показала добру
вољу и да је хтјела искрено поступати
према нама, наше би било Плаво и Гу-
сиње још прије двије године. На овој
данашкој предаји Уциња види се јасно,
да сав такозвани отпор арбанашки и сва
та страшна арбанашка лига, с којом је
Турска кроз двије године оперирала и
цио свијет зваравала, није управо ни-
шта, јер се ето видјело да је за порту
довољно да само искрено хоће нешто.
па да то и изведе без икаквог отпора.
Гдје је била та страшна лига ове не-
дјеље? Гдје су ти јуначки потомци
Ђорђија Кастриоте? Гдје су ти понос-
ни борци арбанашки те хоће да се бо-
ре за своју „слободу и независност“
за своју „народност и цијелскуност“?
Гдје су ти што се хвале да ће „сви
до једног изгинути прије но што уступе
Црногорцима и једну пед од своје
земље“?

Нема их ниједног и не може их ни
бити, јер нијесу то они викали за ово
две године, него је то Турска викала
на њихова уста, Турска им је на ухо
пришпавала да тако вичу, и они су
је лијело слушали као што је слушају
и данас кад им заповиједа да уста за-
чепе и да се мирно покоре Црногор-
цима.

Да је тако порта поступила још
одмах у почетку, не би дакле било за
ово двије године хуке и буке по сви-
јету због Плава и Гусиња, због Хота и
Груда и због Уциња. Арбанаси, или
боље рећи они које Турци тако називљу,
мирно би се као јагањци предали Цр-
ногорцима, шта више били би весели
које су скопчане са живљењем у тур-
ској држави. И не би било данас „ар-
банашке лиге“, „арбанашког питања“,
„арбанашког бауза“ и т. д., као што
га не ће бити ни по данас осим акога
Турска и њени пријатељи у свом пите-
реу зарад другог каквог питања не
створе.

Но на страну с тијем што је било
и с омијем што ће бити. У овоме часу,
кад је Црногорац стао ногом на Уцињ
као господар његов, нама се мисли при-
бирају око те драгоцене груде земље
која је опет, иза толико вијекова, по-
стала наша.

С осјећањем, које није обично, по-
глед наш одвскује се низ кршино при-
чорје, на којем се данас, поред Бара,
црногорска застава побједоносно вије
још на једном граду, још у једној луци
јадранског мора: у старој Уцињи.

Као што се тијем добитком шире
обале црногорске и власт црногорска на
јадранском мору, тако се и груди сва-
којем Црногорцу, сваком Србину, шире
патриотички поносом и тврдом вјером
у будућност народа нашег!

Свака држава с разлогом тежи да
добље одушке и изаза на море, јер је
то пут који јој отвара цио свијет. И
наша држава дуго је тежила за тијем, и

ево данас, под мудрој владом Књаза
Николе, та јој се тежња испуњава.

Добитком овим границе српској држави
и оне прелазе у власт прејемника ко-
совског аманета, у власт вјеритијех о-
светника косовске гробнице, у власт о-
нијех који су у мучној и вјековној
борби за ваздашњу слободу и независ-
ност своју одржали континуитет старе
српске државе а данас јој ево и старе
границе њене на овој страни повраћају:
у власт Црногораца.

Да Ти је честит ови добитак, Гос-
подару, којим си драгој Ти Црној Гори
отворио још један прозор, још једна
врата на море, и обновио старе грани-
це српској држави ни пријорју! Под
Тобом се, да Бог да, оплео сав вијенац
нашијех народнијех жеља и тежња, е да
би драги Нашљедник Тајој примио у
цијелости заокружену крпелку и снажну
државу нашу, а обновио је и ра-
свијетлио свијетлошћу и видјелом ново-
вјечне културе и цивилизације на црно-
горску рудину насачење!

Да ти је честит ови добитак, хра-
бри народе црногорски, и да Бог да ти
он залијечо ране и стотруко те на-
кнадно за оне големије муке које си подио
држећи кроз пет вијекова на висини чисту и
свијетлу заставу црногорске чисти и по-
носа а народне слободе и независности

Црвена књига.

О Кортијевом пројекту вели барон
Хајмерле у једној ноти, посланој 26 Јану-
ара 1880 грофу Карољу у Лондон, ово:
„Ми против новог предлога немамо ни-
шта у начелу замјерити. У колико нам је
тај предлог познат, чини нам се, да у о-
пште одговара предлогу баш једног нашег
изасланика при граничној комисији. Али
ми само у општем потезима познајемо
нови предлог, о коме се сада преговара
измеђ порте и Црно Горе уз посредовање
талијанско, и имамо захвалити једном са-
општењу инглешкога кабинета, што смо и
толико дознали. И тако ми још нијесмо у
стању да оцијенимо пројект у његовом
цијелом обиму, нити можемо измјерити,
да ли ће се тиме католичка племена у
сјеверној Арбанији ограничити у њиховом
отпору. Да би се могао наступити терен
уговора берлинског, који је заједнички за
све силе, морало би се, по нашем мишље-
њу, најприје утврдити да се на основу по-
вога предлога може одста доћи до спо-
разума. Ми чујемо, да Црна Гора није за-
довољна оном накнадом, што јој нуди пор-
та, него да износи нове захтјеве. Тако о-
на жели, да гранична линија измеђ ска-
дарског језера и мора буде она, коју
су предложили црногорски и руски коми-
сари. Дале се спомиње и пакнада новча-
на, коју Турска треба да даде мухамедан-
цима за имања њихова што их је узати-
ла Црна Гора. С друге стране овдје при-
ложено саопштење спомиње и једну гаран-
тију, коју би силе на се имале примити.
Ако поменути аранжман имадне изгледа,
да ће бити примљен од обадвије стране,
онда му ми не ћемо бити противни, јер
већ из политичких и хуманитарних разло-
га желимо, да се питање што је могуће
прије изравна и отклони свако даље про-
лијевање крви. Али ако се мисли преду-
зети пресија или тражити каква гаранти-
ја од сила, онда нам се намеће мишљење
које нам ствар изнаша у друштвој сви-
лости, него што је показују потоњи изјав-
штаји. Из ових разлога држимо, да нам
се ваља у извесној мјери резервисати.
Молим вашу екселенцију да се у овом см-
слу повјерљиво изјасни инглешком каби-
нету и нагласи нашу живу жељу да у
овом питању заједнички с њиме посту-
памо.“ Одговорио је лорд Солзбри ово:
„Почем је Аустрија тако близу заинтере-
сована, онда нек је њено судјеловање

ладно, и ако она буде zadovoljna tome, она је и влада Њеног Величанства готова да потпомогне пројект.

Лорд Солзбри у својој ноти, посланој 30 Јануара грофу Карољу, вели ово о одношајима према Аустро-Угарској: «Влада Њеног Величанства прима с великим задовољством увјеравање, да аустро-угарска влада приписује највећу важност, споразуму о обајма кабинетима у овоме питању. Она исто тако осјећа важност тога споразума на ње и даље наставити, да се с царском владом слободно споразумјева о свјесним пословима што се тичу тога питања.»

За тим долазе у «првеној књизи» документи о меморандуму од 31 Марта 1880 којим се уступа Црној Гори област Црјевна, што се потврђује протоколом од 6 Априла, који су силе потписале. Даље долазе акта о томе како је поремећен овај аранжман и о дипломатској акцији, кад су силе заједнички позвале порту, да на ново посједне Тузе, које бјеху Арбанаси заузели, и да их за тим по реду преда Црногорцима.

У сред ових преговора долази у Инглески на владу либерална партија, под претјераном Гледеном, и од то доба настају колективне и идентичне ноте и поморске демонстрације.

Одмах у почетку нове акције послао је барон Хајмерле 23 Априла 1880 грофу Карољу у Лондон ову ноту, у којој је објеловио своје ставовиште: «Гр Х. Е. ниот саопштио ми је упуства своје владе издата серу Х. Лејарду, којима се истом паручује, да се придружи захтјеву, којим се тражи да турска војска на ново окупира оне позиције што су их посјели Арбанаси. Лорд Гренвил наложио ми је једним телеграмом, да ме ушта за наше мишљење, јер инглески кабинет жели да ради у споразуму с осталим владама. Ја сам на ово питање одговорио саопштивши мој јучерашњи телеграм, послан грофу Дубеком. (У том телеграму овлашћује се гроф Дубеком, да се придружи кораку својих колега.) Још сам додао, како ми желимо, да заједнички радимо с Инглеском у овом питању. С тога ћу овом приликом, почем је ово први пут како нова влада излази са својом поруком, са свим повјерљиво напоменути могућност, коју још сад морамо имати у виду. Ми ћемо одесудно навалити, да порта испуни своје обавезе према уговору. Али ми изгледа да се може десити, да порта изјави како није кадра, или да из буде одиста кадра истерати силон Арбанасе из њихових позиција. С обзиром на ову могућност, ми би ради били да отклонимо, да акција великих сила не ударити таким правцем, који би у даљем току могао изазвати промишљање о источном мијешању од стране великих сила.»

Онда је изгледало, да ни сам лорд Гренвил није приписивао својој акцији онај карактер, који је позиције добила. То се може видети из овога телеграма, који је гроф Карољ послао 27 Априла 1880 из Лондона барону Хајмерлу: «По неким напоменама изгледа да лорд Гренвил не жели, да намислиена акција Црне Горе добије карактер екзекуторног мијешања. Он промишља како би се обје стране задовољиле другом размјеном земљишта.»

Листак „Гласа Црногорца“.

БРАЦКИ ПОКОЉ.

По народном приповиједану догађај у којој којој измје властели и пучана у почетку прошлог вијека.

Јунаштво је цар зла свакојега
А и пјанство неко преферано
Којим се пјане покољења.

Горе. Виен.

Љето је минуло, јесен наступила а мратињско се љето појавило никад угодније. На Мратињ-дан испред подне започеше на Машулићу 1) заособице машкули пучати. Врви мушко и женско из града на бродарицу јер виши дио народа не зна шта је. Помози им једне окупиче не-шест лађа, свака окићена дивном китом момка и јунака а у једној вије барјак. Ваци се грабе ко ће први котореку бродарицу уграбити да мушкулук добије. Вађеше да су сватови. Неки од властеле, да неке живе из које да обазнају чји су сватови и откуда је дјевојка. Казаше им: оно су сватови пучанина Трипа Ми...ћа а дјевојка од оглашене породице Вацка Зм... из Пераста. «Од кад се пучани са оваковом славом почеше женити? уштаће једно властелско момче: а одговорише му један измје пучана «Људи се, господице, у оне три пута у свом вијеку гласе: ко се оно роди? ко се оно жени? и ко оно умрије? и настави: за сиромаша је од повоја до покрова врло тежак и мучан живот а богату се само мучно родити, а ласно му је живјети.»

Трипо је био угледан момак, даровите душе, сретан у трговини, побожни хришћанин, свачији пријатељ а роб-никоту. Одавао је пристојну част свакому котореком властелину, али је био и озби-

Стратегијске одношаје на сиорином земљишту црта аустро-угарски министар резидент на Цетињу, витез Темел, у своје извјештају, посланом 2 Маја 1880 барону Хајмерлу, овако: «Послије мог посљедњег извјештаја слабо се измјенила физиономија арбанашко-црногорског-бојништа. Само се сразмјера у бојној снази, и морално и материјално, показала још више у корист арбанашке лиге. Црна Гора увидјела је од тада још више, да арбанашки покрет располаже свима ерететивима владиних власти.»

На једно питање, које је влада францеска управила на инглески кабинет одгосно његовог државља према Кортијевој пројекту, порта доказује коректност свога државља и шаље у најновије доба војеку у Скадар. (Већ су стигла четири батаљона, два у Скадар, један у Уцињ и један Леш). Али је ван сваке сумње, да су у Скадру оперативни базе, главни стовариште и зборно мјесто а и повачни извори арбанашког покрета. Поглавари арбанашки, Ходо беј и Пренк паша, имају неспријечен саобраћај измеђ Туза и Скадра, и с таборама ливним, који су узели под своју власт и турске власти или поред њих раде. До краја Априла могло се наћи одиста око 8-10,000 понавјешних католичких Арбанаса у позицијама Динош-Тузе-Хум. Скупа узевши овдје мисле, да ово није никакав локални покрет, него добро комбинована турско-арбанашка лига, и да је можда већ на прагу рат на сопственом земљишту, него рат офанзиван, који за Црну Гору мора бити у толико замашнији, што се она за ове четири ратне и неродне године са свим истропила и што ни од једне стране нема ни окуражавања ни потпоре.

Улицки пројект појављује се у «првеној књизи» први пут 13 Маја 1880. Ко је управо изио тај пројект, не може тачно да се ухвати. Изгледа, као да није потекао ни из Лондона ни из Петрограда, него из Беча. Гроф Карољ први га пут спомиње, јављајући «да је лорд Гренвил пристати на накнаду земљишту западно од скадарског језера»; али жели да добије ближе извјештаје, да ли има изгледа, да ће се та накнада моћи ласно остварити, и он је постакину, те се консулима обадију страна телеграфом паручио, да то дознаду на самом лицу мјеста.

И завета оба консула, аустро-угарски Ливни и инглески Грин, извршили су ту мисију и дали свој суд. И тако се до ба излази на дневни ред питање улцишко. За тим је барон Хајмерле писао 25 Маја 1880 грофу Карољу у Лондон ово: «Наше гледиште односно предлога о земљишној накнади, као што сам га јуче објеловио серу Хенрију Елиоту, овако је: Ми се у начелу слажемо с пројектом, само мислимо да у даљем завршењу ваља радити опрезно; Прво, да би се избјегао неусијех овакав, као што се десило у питању о Плаву и Гусењу и о Хотин-Грудима; друго, што се у Цариграду још чине кораки за завршење априлског меморандума и што силе међу тим не могу понусти од свјет навалити код порте за ову ствар. Ми овдје рачунамо, да ће важност чланка 29., у којем се тиче усвајања црногорског земљишта поред мора, бити изрично потврђена и за ново приморје. Што се тиче

лан борлац противу оному који би се у судио у пучански образ или имовину нападати. Он је знао да на њега душмани реже а да га сва пучани и поштена властела љубе. Уз све ове Трипове врлине навукао се на њега доистука завист сираних неких властелина, зато што се он од јуначке, госпоцке и оглашене куће Зм...ћа оженио и што је његова дјевојка одјелом, љепотом и стасом многе властелне надмашила.

На латински Никољ-дан (1720?) приправљање се обична свезаност у цркви св. Николе, у којој наравно, прва мјеста заузимају властелске породице, а пучанске тек онда ако празног мјеста заостане. Трећом је звонило. Свак у цркву, обучен један љепше од другог. И Трипо допрати своју угледну младу накинџу тако да јој у цркви није било слаке. Рећи ће јој: у прва три реда сједала не сједи а у задије гдје хоћеш». Она је четири пред собом оставила. Црква се у толико час наупи. Хоће света миса да почне. Једна од властелских госпођа бијаше мало закаснила. Пребра очима сва прва сједала с десне с лијеве, никуд мјеста гдје је међ властелкама могла сјести по стоипра у четврти међу којима мирно сјеђаше Трипова Ката једина пучанина. Примаче јој се и на сав глас викну «Дјак се отолеп, није ту за тебе мјесто». Триповица се снеби, госпоцка јој се крв на лицу показала а бисерне сузе из оба оба потекоше. Није мала што јој се пред пуном црквом госпођа и господе догодило. Трипо је са два цркве све чуо и видео. Смртни га зној епопаде, и он и други нико није могао судити како му је ово мозак замијело а ерцем завадало. Стити јуначко срце, отиде и прихвати своју младу на ш њом право кући. Ката се једнако плаче и једнаком бори. Срце јој од туге замрло а језик замијело. Трипо је тјеша; не из себи а камо ли њој лијека не нал-ази за учинџу им увјеру.

обећања аутономије за вилајет скадарски, ми се с тим слажемо».

О овоме што се у посљедњим редовима спомиње изјаснио се веома разгворјетно барон Хајмерле у једној ноти својој, коју је разаслао 27 Маја 1880 аустро-угарским посланицима. Он вели: «Почем ће нам тек доћи са свим тачан опис онег земљишта што се има дати у накнаду као и опширно мишљење нашег заступника у Скадру о војној и политичној извршљивости пројекта, то смо ми најприје дали на знање влади инглеској да се у начелу слажемо с поменутих пројектом и само смо резервисали да дамо своје примјетбе о појединостама граничним. Али смо као апсолутан услов за овај споразум обилежили да остане у важности оно начело, које и инглески предлог изражава, а то је: да се поморска уредба, што је у 29. чланку берлинског уговора утврђена за приморје црногорско, примјени потпуно и на сваку нову обалу, коју би Црна Гора добила».

Бесједа д-ра Полита.

У сједици угарског сабора од 8 Новембра т. г. држао је посланик еписки на том сабору, д-р Полит, бесједу у којој је побрзао вриједност новосковане финансије нагодбе између Маџара и Хрвата. Бесједа ова многу је занимљива у свом завршном дијелу, и с тога не можемо пропустити а да је бар у том дијелу не саопштити својим читаоцима.

Ево како д-р Полит завршује своју бесједу:

«Поштовани доме! Кад сам устао да говорим о предмету који је на дневном реду, учинио сам то с једне стране као посланик угарски да наклјивом учиним угарску владу у обзир одношаја хрватских, да не би себи изјесне плузије чинила. Но проговорно сам с друге стране и због тога, што се овај предмет из близу тиче еписког народа. Што се овдје расправља и о чему се овдје одлучује, то се тиче једнако Срба и Хрвата. Језгра еписког народа не налази се у Бачкој и Банату, него у хрватско-славонској крајини. Што у том обзир додиреју Хрвате, то додиреју и Србе. Ја не чиним нит могу у том обзир чинити разлике између Срба и Хрвата. Та ми смо један те исти народ, јер један те исти језик говоримо. Ако нам је повјесница два имена дала, ако Хрвати ближе западу попримају римску вјеру и дух западњачки, а ми Срби истоку ближе са нашом славенском црквом знадосмо боље одржати нашу славенску народност; ако Хрвати пишу латиницом, а ми ћирилицом — све то не може нас раздвојити као два народа. Истина има Срба и Хрвата, који разлике што проистичу из појеснице, из вјере и обичаја, хоће да прикажу као народноспе особине. Баш у Крајини има многа Срба, који се не радују спојиди Крајине, јер не воле хрватску владавину. Истина баш посљедња хрватска влада под Маџураинићем, ма да је потекла из крила народне странке, многу је грјешила против Србаља. Оно што угарска влада није према Србима чинила, то је учинила хрватска влада, на име претврдила је

наше вјероисповједне школе у комуналне школе. Ал на поштетку све те диференције не могу увиђавне Србе и Хрвате раздвојити. Код нових избора сва је прилика, да ће неодвизна хрватска народна странка бити подупрга од Србаља. Данас истина стоје Срби у коју владине странке и подупиру грофа Пејачевића. Можда је то из неке освете према Маџураинићу и због тога, што Срби посланици на хрватском сабору стоје под уливом Срба чиновника од којих неки заузимају највиша мјеста. Али тај улив тешко да ће сметати да Срби при нових изборима опозиционе посланике изабереу.

Но има једна диференција међу Србима и Хрватима, која је на сваки начин од важности. Та је диференција питање будућности наших сународника у Турској. Ми Срби држимо се тога начела, да немо дамо дати негодним народима и по томе да еписке провинције у Турској, ваља да постану независне. Хрвати на против држе да будућност наших сународника може бити осигурана и спојидом с Аустро-Угарском. По томе ми Срби морали смо бити одлучно против окупације, дочим Хрвати не само да су окупацију одобравали, него су с њоме и велике наде скопчавали. Наравно је ствар, да ако се Хрвати — према с нама Србима исти језик говоре, инак као одијелена народност сматрају — хегемонију само помоћу Аустро-Угарске имати могу, јер оно, што се у Босни и Херцеговини за Хрвате сматра, католици, то је у знатној мањини баш кад из рачуна и неуститио и мухамеданце, које ми за Србе, а Хрвати за Хрвате сматрају.

Но као да је и у Загребу наступило већ мамурлук послије великог одушевљења за окупацију. Тегобе против аустро-угарске управе у Босни учестале су сада већ у хрватским новинама тако исто, као и у еписким. На поштетку мораће увидјети у Загребу, да права народно-хрватска политика према истоку не може бити друга — до еписке. Оно што називају у Загребу народно-хрватском политиком према истоку, то није ништа друго, до ли аустриска политика. Збиља, је ли могуће, да Загреб постане средиште једне југославенске државе, на било то и под аустриском владавином?

Има нешто, саставан дома, што у том обзиру никаквој сумњи не подпада, а то је да маџарски народ не ће никад допустити такву југославенску државу, којој би Загреб био сје ште (одобравање еписке); јер ако ће то бити лијек против руског улива и господства, онда би Маџар могао употребити ону француску изреку: «le remède devint le mal» т. ј. да је лијек гори него болест.

Поштован доме! Та алтернатива могућег рјешења источног питања или руско-славенски или аустриско-славенски — та алтернатива да се избјегне, као да је довело Кошута на мисао дунавске конфедерације, као савез независних источних народа са Угарском. Али и ова мисао као да припада оним многим плузијама, које су сопствене Кошуту. Такав савез не треба источним народима, а такав савез још мање хоће Маџари. Да су Маџари имали и најмање наклоности за такав савез, то за цијело не би склопили нагуду с Аустро-Угарском год 1876. Али Маџари одлучно

је врх ње вичући: «Зар си онег дошла као за инад је ли? мичи се: ајде гдје ти је мјесто!» Ката неће да чује, а ова ни пет ни шест но Кат у заштитом. Триповица обли крв; но ни она не би лијена: скоки, извади из потаје бријачицу и нападаци је преко носа немилости превуће. Муж властелин, кад виђе, извади свој шап-дичи (мали прибрелени маџ) те онамо потрча да Кат у збоде, али и Трипо за њим сугосице потрча са штилетом у руци вичући: «Стан господичићу! ако си брз водови земља је подијелена, ако си ти од мене ван цркве јачи, у цркви је Бог свачи». Збоде га међу лопатице а ови на врх главе, па језу!» Браћа и рођаци властелина видећи брата мртва а убицу пред очима облећеше Трипа, а он завика «браћо! затворите цркву, и ко је био сваки као ја: по једном се рабамо а по једном умиремо!»

Кад се смијешаше, на зло саврши пучани и властела, а једни и други прећерани јунаци, и кад започе звика бије-догвожђа а уцрљаваша шапачица, стаде вриска жена, писка дјече, јаво и леде старца, једна још јавних рањеника, молба и заклетва мисеника и других редовника да би их умарили; ко ће грома зауставити пошто муња сине? Кроз по уре све је свршено, јер као што народна pjesма каже:

Ту брат брата познати не може
Камо ли ће душман душманина. —
Мртви пада преко рањенога,
А рањеник по крви се ваља;
Крвца тече мому до пљачака.
Ох до Бога! неспрета састанка,
Многа ли ће закукати мајка!

Прво него што се покољ свршио, бијаше се пред црквом мноштво народа окупило, па и сами бескуп. Зиаду што се ради, чују али не виде што је; помоћи никакове јер је црква затворена. Пошто није већ нико од борлаца здрав заостао по цркви или рањен, једна жена чујући да

1) Просторица на западној страни града.

одбише тај савез, јер у савезу са Аустријом налазе боља јамства за њихову народност. Да је Комут ту његову илузију о дунавској конфедерацији још особито хтио да овјековечи у својим мемоарима, готово да је непоштан ствар. Мој пошт. пријатељ Хелфи каже да Комутова књига ваља да постане библијом Мађара. Но ја још никад читао нијесам мађарске књиге, која је кадра да компромитује и Мађаре и Комуту, као та књига. Да сам Мађар, ја бих забранио да се та књига преводи на туђе језике. (Кретање на крајњој левници). Не обзирати се на то, да се из те књиге види какву је потчињену улогу играла мађарска емиграција у савјеровима политике цара Наполеона — не обзирати се на то, врло чудновато изгледа, да Комут нише о савезу са источним народима у исто доба, кад су његове присталице занесени за савез са Турском, или кад би хтјели у савезу са Турском рат против тих источних народа, што Комут хуцкски одобрава. (Кретање на крајњој левници). Какву вредност могу имати бесједе Комутове, што их је држао у Инглешкој о угњетавању аустријеком, кад се сада у Инглешкој зна, да Мађари према народностима у Угарској и према источним народима исту политику гјерају, као што је Аустрија према њима гјерала? Данае да хоће Комут у Инглешкој да држи какву бесједу не би имао публике, која би га слушала.

Но према илузији Комутовој имајош једна противна илузија у Угарској, а та је, да садања форма дуализма може бити од трајности. Ако не би било никаквих других узрока за измјену дуализма већ узроци финансијални, морали би на то нагнати монархију. Нема примјера у повјој повјесници европских држава, да једна царевина састојећа се из двије одијелене државе, која свака за себе није веселела, а пак себи допушта лукеу управе веселеле тако, да царевина мора да сноси двојну трошак веселелна положаја. Даје се готово математично прорачунати, кад ће морати монархија по тој системи финансијално пропасти. За то, ако Аустрија преживи источну кризу — а мислити је да ће је преживјети — то ће прва пошљедица бити та, да ће се дуализам према финансијалним околностима у нечем морати измијенити.

Данашињи дуализам врхунац претвара мађарске народности. Ма каква обрт ствари на истоку узеле, положај мађарског народа тешко да ће бити сјајнији. Ми Срби и Хрвати налазимо се сада у сасвим потчињеном положају овдје. Али и у овом потчињеном положају надимају нам се груди са задовољством кад видимо, каква је огромна промјена на истоку настала. Прите четврт стољећа позмје су европске државе забрану Турке против интереса источних народа. Данае су пошле те флоте ради заштите наших сународника. Мала српска кнежевина Црна Гора добила је важност, ради које јој и већа држава могла завидјети. То је победа једнога начела, које се само примјењује и на Црну Гору. Хришћанско-славенски народи на Балкану осјећају, да им се дешава будућност приближује.

Ми идемо на сусрет великом преобрајају на истоку, који ће имати одлучног значаја за судбу наше монархије. Монар-

хија ова нема никакво интереса, да се стави у непријатељски положај према хришћанско-славенским народима на истоку. Аустрија као свагда знаће се прилагодити новим одношајима. (Са крајње левнице — истина!). Но мађарски народ неће се знати тим околностима прилагодити, него ће остати у садањем положају. У сред велике источне кризе нема се што прешиније чинити, него у Загребу отворати течај за мађарски језик! Тенденција, која у том поступку лежи, значајна је, и за то та тенденција наплази на отпор у Хрватској. Тиме у савезу нова финансијална нагода са Угарском, ма да ју је хрватски сабор већином гласова примио — не налази на одобравање у Хрватској.

Данае у Хрватској влада неко суморно стање, ал ми Срби и Хрвати и у том суморном стању добре смо воље кад помислимо на будућност нашега народа, која ће свакако боља бити. У том обзиру можемо ми вама довикнути: наша не будућност! Непримам законски предлог. (Узрујаност.)

Земљотрес у Загребу.

Велика несрећа постигла је нашу браћу Хрвате прошле недеље. У уторник 28 пр. м. појавио се тамо у њиховој главној вароши јак потрес земље каква се не памти од неколико вијекова. Потрес је трајао истина само неколико секунда, али је био тако жесток да је проузроковао голему штету од неколико милиона форината, а осим тога и животом је платио њих неколико. Потрес овај заузимао је велики обим; он се осјетио по крајњим тачкама у Бечу, Милану, Сарајеву и Осеку, а средште му је било у самом Загребу гдје му је и највећа жетина била и гдје је и највише штете проузрочио. У означеној периферији опазно се скоро по свијем мјестима, и што је ближе био средшту свом, Загребу, то је све већа штета била коју је проузрочио. У Загребу се потрес понављао неколико пута тако да већ мнози нијесу били сигурни са обитавањем у својим становима те су изабегли у подзеље или су се разијели из Загреба. Скоро све куће и све цркве по вароши попуцале су тако да више нијесу за употребу док се не опораве. На многим мјестима земља је добила пукотине, и из њене утробе сукљала је пјесковита маса подобна лави на брдина коју ватру бацају. По свему судећи држе људи стручни да се у околини Загреба на корп од земље збива замашна промјена која ће и сасвим површити земље дати други облик, те уследић тога многи се боје да се тијем промјенама не учини грдна штета за људе који онамо живе. Са свијех страна стижу Загрепчанима позаве учешћа у њиховој несрећи, и цар је аустријски главом обећао поћи онамо да се увери о величини несреће која је Загреб и Хрватску постигла.

Иза овог првог пута понављао се земљотрес још неколико пута. Тако 29 Октобра послије подне осјетил су су два потреса; ноћу уочи 30 Октобра била су опет два; 30-га у 5 сахати и 30 минута осјетио се нов, јачи потрес, за тијем у 11

сахати пред подне други, у 25 минута послије подне трећи и најјачи. Од овог потреса, који је трајао око 3 секунда, потресе су се куће и прозори на њима, а се неких кровова падали су црепови. «Народне Новине» загребачке, јављајући ово, веле: «Становништво, које се још од 28 пр. м. није опоравило од страха, понављено истрчало је из кућа, те већином и сада, док ово пишемо, стоји по улицама и трговима, чекајући у страху, шта ће још бити. Послије овога пошљедњег потреса настала је у Загребу нова сеоба; год год може, одашиле жену и дјецу на поље, у виноград или на село. Осим варошке управе, поште и телеграфа, ни једна канцеларија не ради. И дућани су већином позатварани.

Данае (30 Октобра) Загреб изгледа као већ напушта варош. Страва је данас већа него 28 пр. м.; она је међутим оправдана само у толико, у колико попуцале куће пријете да се сруше, јер и ако потрес не престају, није могуће да ће бити још жешћих.

Разних ће се још чути епизода о потресу, јер свако, с ким се човјек састане, знаде приповиједати што је сам доживио или чуо од других. На улицама се састају цијеле гомиле, те само говоре о ужасном догађају. У кафанама се не може добити мјеста од толиких иначе необичних гостију, и само се чује разговор о потресу и о Веаузу, с којим је наш потрес ваљда у свези. Свако суди о правцу потреса другачије. Неки закључују по рушењу разних објекта и висина, као што су кипови на крову барона Брајцанија и урне камење на згради комерцијалне банке, на коју су страу падали, да је од онуда морао и вулкански ударац доћи. Један приповиједат о некој госпоњи, која је од страха полудјела, друга опет о госпоњи, коју је снасно грчевито смјањавала (Lachkrampf). Све саме ужасне ствари!

Свауда се рушевине одрћу и уклањају. Врло је мало руку, да се уради што је најужније. С тога је наша варошка управа телеграфом наручила стране мајсторе, да се прије зиме, док вјетар са екијетом није почео развијати расјеле дуваре, кровови и плафони закрпе на брзу руку да становници не морају становати на дигљани, у таборским дишчарама, у омнибусима и колибама или по оближњим селима. Прекруче на дан катастрофе и јуче у мало се кућа кувало, јер су пећи и димњаци већином разваљени, а гдје се и кувало тамо се фрлало прожвјело. Рибјетко је ко легао свучен у кревет да снава, него је сједећи или гдје наслоњен чекао судбину новог појави. Ступало се у опште да ће доћи још који потрес, јер је стока по стајама била немирна и узурјана, а кокоши су сваки час у невријеме курорјекали, што је значило, да им се нешто необично чини. И било је ноћу и пред зору више слабјег зајања и глбања земље, као да су то још пошљедњи уздаси вулканске паре, која нас у толики страх, погипију и квар нагна.

До данас нијесу потрес још престали. Јуче онајоме узаманце два слабија у 3 сахата 53 минута по подне, па у 8 сахати, за тијем у 8 сахати 28 минута у вече. Од ових синоћних бијаме много јачи потрес, што га онајоме јутрос у 5

Од свију бокешких оштина начелници отишоме на урочени дан у Пераст, те на најпристојнији начин потражише вјеру до Божића. Пераштани нијесу могли њихову молбу одказати ни потврдити. Исти дан упутише се у Котор; јаве грађком одбору, и замоле да би се о Божићу са пучанима, на са Пераштанима узирати. Наставе им «ако на ово не пристајете, знадите да би се сва Бока једном за ваада вас личила». Которска властела, не само да ону браћу понузу објеруче примити него им и захвалише, а методобно их замолише да они криво коло саставе, са обећањем да ће на све оно пристати што општински заступници пресуде.

Божић освану, а сјутра дан ево свију бокешких главара у Котор, све бирани и одлични људи Број судника кривог кола узарасте нешто виши но обично. Жеља је као и стална намјера код свију једна јединица да у саставу брацки мир По крви јединородна браћа а без мита пријатељи. Пошто све и сва разабреше како се зло догодило, нијесу се измје себе много препирали, јер у правој руди и крив кантар право мјера. Дакле ево писмени

Брацки суд.

Увјерисмо се да је зло, измеђ которске властеле и пучана, потекло најприје с једне а послије с друге дуготресе а кривоумне жене, које се ни тамницом ни смрћу не могу казнити. Доизамо се да су пучани били на зло приправни без знања властеле, иначе учинено би зло пануло на мужеве ове дије жене које започеше и свршише, а не би се онакви брацки покољ догодио. Сматрајући да је зло потекло са стране властеле жене јер је њихова одица била почетица, а да је пучане освета на зло поджелла. Промислимо да је свакому поштеном јунаку образ мно као цару царев и да све са образ да-

сахати 30 минута; још јачи осјетио мо данас у три четврти на 11, а најјачи нешто послије четврта на 12 сати пред подне; од овога су се немома уздрмале куће.

Наша иначе чиста варош задржала је сада блатом од испрестане кише и цутови су црвени од размрљених цигаља. Рушевине су уклоне се пута, али сада се с тавана и кровова бацају опет толики остаци развалина да су многе улице и пролази закључени. Велика је невоља у свијем кућама гдје су димњаци разорени; јер људи не могу ватру ложити у кухањим нити гријати собе.

Стотине породица траже стана; јер су зидови досадашњих станова разваљени. Задовољавају се с најмањом собицом, ако какву гдје год могу наћи.

Непријатно је било човјеку видјети прекинато, како су гостионице и кафана мјесто гаса биле осветљене свјећама; јер је варошка управа забранила запаливати гас, док се не разазна да ли нијесу циглени попуцале. Јуче послије подне пак је та забрана укинута, те је синоћ и понае у већем дијелу локала горно гас.

У пјевачком заводу био је уочи несретнога дана концерт «Кола»; цијелу ноћ трајала је играња, а у јутру се срушио зид и у дворани плафон.

Камене степеннице по кућама, особито које стоје просто, све су од потреса тако раскламнане, да се становници морају нарочито опомињати да само поред дувара иду да се не догоди несрећа. Комисије варошке управе, које једнако прегледају куће, лијепе на сваку педуљу, гдје је пронађена довољна сигурност зграде. У цијелој вароши неће бити опасније куће него што је она у марошкој улици број 6 на два ката, која без наслона на другу коју кућу стоји сама и на којој се сав зид с десне стране одоздо до врха раставио, те стоји тако слабо да би га могао мали потрес срушити; улица је за кола затворена, док се не доспије да се уклони та опасност.

Сва рочишта код краљевског варошког суда одгођена су до 3 Новембра.

Потрес од 28 Октобра осјетио се од источне половине балканскога полуострва преко Далмације, Истрије, Крајине и Хрватске, Крајске, Штирске, до Беча; одавде у читавој западној Угарској с ове стране Дунава, на југо-истоку испод Осека. Мора се дакле убрјати међу најширепије потресе што их историја памти. Централном заводу за метеорологију у Бечу приписали су прекијуче из ових мјеста телеграма о правцу потреса: Сарајево, прилично јак потрес од сјевера према југу, који је трајао 10 до 15 секунда; Брод на Сави, жесток потрес од истока к западу, који је трајао 3 до 4 секунда; Пола, два потреса од југо-истока према сјеверу западу, сваки трајао једну секунду; Тријешће, од југо-истока према сјеверу-западу; Црљован, од југо-истока према сјеверу-западу; Целз, јак потрес уз муклу подземну тутању од сјеверу истока к југу западу; Печуј, јак потрес од сјевера према југу, трајао 20 секунда; Шопрон, потрес од запада к истоку, трајао 20 секунда.

испред црквених врата народ непрестано виче «отворите врата!» једва жива отиде и отвори цркву.

Највири уљеке бискуп а за њим конте Гргурина, и кад е врата погледаше покривену цркву мртвим телесимама улашисе се новог међународног покоља те ће завикати бискуп: «О властела и пучани, по Богу браћо а по духу љубави синови, закљичем вас овом црквом и овим крестом што ми је на прима нек је Божија и тврда вјера међу вама док вашу браћу покопамо и брацки начин не нађемо.» Свак, ако им се и неће, завика «Вјера је».

Кад у цркву улегоше, имах што видјети! Преко 140, мртви и рањени у крви огрези, један преко другога лежаше косице као шума лизине што испод сјекире пада. Измеђ жртава не лежи ни један старац ни неваљалац, ни један класт ни сакат, ниједан ђоран ни ђутурун, по све бирани момци и јунаци. Свак свога по крви тражи на њим крваче дома кукајући. Бранковина жене заушавца у пропаст девет брата Југовића и Србе на Косову, а охле властеле замлатица утамани бирану киту властеле и пучана которских! Инад је несрећу родио, а образ своју задаћу свршио. Добро се рекло да је брза освета готова штета. 1)

Сјутри дан у реду је слиједило покопање мртвих а рањеном набављена видалаца. Ондашња привремена которска влада пародна, у договору бискупа и редовника предвијала је зло измеђ два крвава племена, много веће од оног у цркви догодишег се, зато позваше све домаћине и једва их умле да продуже вјеру до Божића, препоручајући једним и другим да се не само у црквама него и ван цркве стрљиво уклањају до савр-

1) Приповиједāju неки да је много већи број био мртвих и рањених а неки мање, но нико, па ни ја, не може за прави број јам чити.

шеног мира у народном облику. Ко је свог брата или сина црпој земљи предао ако може за који дан претрпјети, не може до гроба забораваити. Наравно да је пучанима нешто теже било но властели претрпјети, али су пучани у врло мањем броју сирам властеле, зато су мучањем и пекли на ерцу, јер се зло трип бојећи се зла горага.

Властела которска мшљаху да су привремено мир склопили и да ће до Божића справни бити да домаћему алу изнађу лијека. Не! Поролица Зм.....ћа, она од памтвијека љута змија присојкиња, неће да призна ни да чује за зло које се међ Которанима догодило; она хоће освету за јавну увреду учинену њиховој сестри. Ево једно јутро десетак, под мачем о пасу, Пераштана, право из лађе Трипој кући, приватнише обудовљену Катју; у кући ни чаше воде не попише, мучки се к лађи враћаху а сваког которанина као крвника на презако премијераху. Сјутри дан ево од Пераштана Которанима племо којим позивљу два власталина на мегдан, и забележише мјесто двобоја на Марков рт 2).

Рок недеља, мегдан понећелнак, У уторник да кукају мајке Али наше ал' ваше пријани!

Нар. пјесма.

Бока није пространа по права кутија; један комшиљак једнокрвие браће. Овакови значајни догађај ласно се је кроз све опшине разгласио. Као у алу тако и у добру најбоље брат брата куша. Сви одлични људи објер законца договорно се сложише и једнодушно усташе да на вријеме Которане међу се помире па которску властелу с Пераштанима, али тако вјешто и паметно да которског лаза не разјаре а перашкој змији на реп не чепну.

2) Један на мору рт, на поглед Пераста и Котора у опшину Причвјској.

ва а образ ни зашто. Виђесмо да је немогућно мртве из гробова повратити, а набрајати имена мртвих и рањених то би значило једним и другим исвидовне рано алиједити, те на ново браћу завадити а не сљубити. Предочише стару пословицу: није брата што не роди мајка, нити смрти без суђена данка» непобитно је да се је ало по суђеној несрећи догодило, зато да су кривци и једни и други а ало које сами себом урадише које данас ми неможемо испоравити, него једнодушно нађосмо осудити као што рекосмо и осудисмо кам тамо а кам амо 1). У другу судио аз у вјеру која властелска одица у цркви учини перашкој одици Катј Трипој, мораће властелин Вацио Па... ли дати прво мокро кумство које му се у кући нађе брату Катину, и сувине она исти дан кад буде кумовати нека Криле брат Катин и забере по својој вољи два которска властелина и да се с њима побратами. Овако нађосмо и осудисмо са одобрењем преосвештеног бискупа и градоначелника Гргурина и потписасмо. И Бог дао добар час и међу Которанима мирнога аиђеа. Бог све могући нека крвљу намири. Амин.

На ову осудбину морали су и властела и пучани, па и Пераштани пристади, али кад год су им се очи сусреле, знало се што им срце жуди.

В. В.

(«Словница»).

1) Обична фраза у равним случајима т. ј. да једна страна нема другој ништа плаћати.

Политички преглед.

Како је сада већ један пут **уцњеско** питање скинуто с дневног реда, то ће јеронски новинари изгубити један благодан предмет који им је тако дуго помагао да пуне своје ступце. Можда ће за нападну точку послужити **питање грчко**, које сада тек у пуној важности својој ступа на дневни ред. Но чини се као да ће с грчким питањем ићи још много теже него с питањем уцњеским, јер и-ћ читамо по новинама оних влада и оних држава које су наклоњене Турској, да ће Турска имати довољно слободна маха, чим се отресе питања уцњеског и да онда нико неће на њу навалити; шта више у тејем листовима пријети се како ће велике силе око тога настојати, да се грчке концесије на јужну мјеру сведу.

Међу тим, док се ти вјетрови дижу против Грчке, њена народна скупштина на свијех сила ради на томе, да убојну силу земље у свој мјери развије и да је управи на изведене одлуке конференције берлинске, т. ј. на окупацију Епира и Тесалије, за случај да би се Турска мирној окупацији тих покрајина опирала. У то име пита се од народа скупштине големи кредити за оружје војске и набавку разних потреба за рат, и скупштина све то одобрава без икаквог поговора. Осим тога стижу у Грчку многи млади људи из свијета који ступају у војску с намером да послуже својој отаџбини. Како се опште говори, рат између Грчке и Турске имао би отпочети почетком нове године.

Но с друге стране ни Турци не сјде с миром. И они се спремају да дочекају Грке на сабли, те опремају своју војску у крајеве, које Грци мисле да освоје.

Нова влада у Србији добија с разних крајева Србије, а нарочито из новобеоградских, изјаве повјерења. Министар унутрашњих послова отпустио је многе чиновнике, а некоје ставио је под истрагу. Избори за нову народну скупштину обавише се 30. окт. м. Министарство је сигурно да ће имати већину у скупштини. У понедељак имали су стићи у Београд иза-сланици Јовановић, Нешић, Стефановић и Данић, који су од владе изаслани да преговарају о трговачком уговору, који се има склопити између Аустро-Угарске и Србије.

Бивши министри-пресједници у Србији, Чумић и Каљевић, вратили су се већ у Београд и кнез их је Милаш одмах примио на аудијенцију.

О спору због Коларчевог теста-мента јавља Видјело ово: „У касационом суду повиштена је пресуда апелационог суда, којом би имао бити уништен тестамент Коларчев. Нађено је да је тестамент законит. Сад стоји, или да апелациони суд усвоји примједбе касационог суда и да изрекне нову пресуду којом да тестамент огласи за законит, или да даде противне разлоге и онда да рјешени ствар општа сједница касационог суда.“

У бугарској народној скупштини претресена је и састављена адреса, којом представништво бугарско одговара на пријестону бесједу свог кнеза. Адреса гласи у цијелости овако:

„Ваше Височанство! Преставници друге редовне народне скупштине, сазвани по други пут на сјези, сретни се осјећају, што су се удостојили да чују срдачне ваше поруке, и да том свечаном приликом поднесу Вашем Височанству изразе искрених чустава вијерности и преданости народа к вама, својом љубљеном Господару.“

Ваше Височанство! За дуго вријеме остаће нам у памети онај жалосни дан, када је поради смрти незаборављене мајке бугарске, ваше љубљене тетке, народ наш васцјели био поружен у жалост, а ва принуђени да лично негумачите дубоку му жалост пред Његовим Императорским Величанством Царем Ослободитељем, који је и у том случају благоизвољно да вам даде нове доказе о љубави својој к народу кога је он усрећно.

Много су нас обрадовала увјерења Вашег Височанства, да велике силе не престају указивати своје симпатије и добру вољу к нама; но још више нас је о бралоvalo и управо дирнуло причање ваше, које смо ми с најживљим интересом саслушали, о сјајном пријему, који нам је приготовио Господар од Србије и његов народ, као и о посети коју вам је учинио у Русе Његово Краљевско Височанство Кнез румунски. Ми не сумњамо, да је онај пријем и ова посјета вјеран одјел народних тежња и поради тога да ће бити јака подлога за подржање и укрјепљење добрих и пријатељских одношаја међу трима једнојерним и сусједним народима, сједињеним толиким историјским везама и општим интересом.

Господару! Народ ваш, кад се обазре на војску, особито у ова важна времена, за највјешћу дужност своју сматра да благодари вама, њеном врховном на-

челнику, за ону храброст и ревност коју је показала при искорењивању разбојништва у источном крају кнежевине, као и за неуморне трудове које сваки дан полажете и у савршавању војне организације.

Ваше Височанство! Пуно познајемо важност задатака, који нас чекају при устројству управе, као и голему нужду за нашу отаџбину да ради озбиљно и постојано, да би могла развити и испунити своју скромну мисију на балканском полуострву. Тога ради и хоћемо да обратимо пажњу на законске пројекте, које ће нам влада подијелити, како односно народне војске и финансије тако и што се тиче управе. Но особито пажњу обраћамо питању железничком, које се тиче наших најживотијних интереса и које с оваким или онаким рјешењем може да унапреди или да упрости нашу тек недавно рођену државу.

На очиглед таквој радњи, коју пред нама развила изглед Ваше Височанство, ми се надамо, да ћемо, одушевљени горућом жељом нашој да видете мило нам отаџбину срећну и упућену на пут кесметљивој будућности, моћи бар донекле одговорити својем големом и трудном задатку.

Да живи Његово Височанство, бугарски кнез Александар први!

Д о п и с и.

Б. КОТОР, 10. Новембра. — Јуче за први пут био је састанак новоименованих чланова који представљају которско вијеће. Цијел састанка био је избор начелника и присједника.

По закону старији по годинама мора отворити сједницу, а то је извршио честити старац г. Димитрије Огњеновић. Најприје приступило се к избору начелника, на које мјесто једногласно би изабран и потврђен досадашњи начелник, отлични и заслужни грађанин г. Томо Витез Диновац. За тим прешло се на избор присједника, и већином били изабрани сљедећа господа: др Јосиф Пеци, Петар Рамадановић, Флоренције Мартиновић, Јово Томовић, Викентије Томић и Стево Радивовић.

Достављајући оволико надамо се да ће вишечасна господа са осталим вијешницама одговорити оној дужности што им бирачи повјерише, да ће се савјестно заузимати о напретку и материјалном интересу своје општине, и у исто вријеме у границама закона и својега дјелокруга гадити и ширити мисао српску народну у овој нашој покрајини, а одбијати све што удара на туђиншћину. У то име честитамо им, и сретно им било ново звање!

Домаће вијести.

Цетиње, 15. Новембра.

— Глас о предаји Уциња стигао је амо понаас око по ноћи. Још јуче је наша војска из Бара кренула за Куњу, гдје је стигла на по дне, а од по дне па до ноћи извршавала је постепено заузимање досуђеног Црној Гори земљишта. Сходно закључењу између Црне Горе и Турске конвенције наша војска прво је пошла да заузме утврђења турска на Можури, и то је у потпуном реду изведено јуче по по дне до три уре, а за тим је наша војска, по што је једино одјелење њено остало утврђењима на Можури, кренула с Можуре пут Уциња, гдје је стигла под ноћ и одмах исту варош под своју власт узела. Данас се извршије окупација по другом мјестима уцњеског округа, и можемо рећи да војска наша, бар до овога часа, нигдје није наишла на какве тешкоће, много мање на какве препреке. Данас окупација ће се извести по свијем мјестима.

— Наш преподобни отац протођакон, г. Филип Радичевић, добио је из канцеларије Њ. И. В. велике кнегиње руске Екаторине Михаиловне писмо, у којем се њему изјављује нарочито признање Њ. Императорског Височанства на достављеној јој књижици преподобног оца протођакона г. Филипа Радичевића о радњи руског друштва „црвеног крета“ у Црној Гори за вријеме потонег пригорско-турског рата, и у којем се каже како је веома угодно било Њеном Височанству разабрати из те књижице колико се у Црној Гори цијене трудови тога завода, који тако блиско стоји њеном срцу.

— Из Беча добили смо телеграм, у којем нам се јавља, да ће се тамо по договору одличних људа од странке десничне на тамошњем државном вијећу (ау тој су странци аустријски Словени) ов 1. Децембра ов. г. по нов. календ., дакле од ериједе идуће недеље, покренути нов лист „Трибна“, који ће на њемачком језику два пута на дан излазити, а програм ће му бити либерално-аутономистичан.

— Цијеле ове недеље имали смо на Цетињу прекрасно вријеме, управо као у сријед прољећа.

Књижевне вијести.

У течају прошле недеље стигле су нам на приказ ове књиге:

Wanderungen durch Montenegro. Von Theodor Ritter Stefnović v. Vilovo. Separat-Abdruck aus der „Politik“. Mit dem Porträt der Fürstin Milena. Wien 1880. Mechthartsten-Buchdruckerei (W. Heinrich) in Wien. Selbstverlag des Verfassers. — На њемачком језику написана књижица с много занимљивих биљежака и путничких цртица. Кроз цијелу књигу пробија патриотски српски дух. Препоручујемо је свијема који читају њемачки.

Marojica Kabogja. Tragedija u 5 čina Matije Bana, pisana 1880 i dubrovačkoj vlasteli posvećena. Preštampana iz „Slovica“. U Dubrovniku. Naklada tiskare D. Pretnera 1880. — Чист приход од ове књиге цијел је навијено Гундулићеву споменку.

Годишњак, велики српски народни илустровани календар за годину 1881, која је проста, има 365 дана. Властник и уредник А. Сандић. Издаје Српска књижа Брате М. Поповића у Новоме Саду. Српска народна задружна штампаоница. 1880. — У календару овом има много занимљивих слика и доста чланака и биљежака поучнијех.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“

УЦИЊ, 15. Новембра. — Јуче од по дне до мрака уредно примили смо низама град и варош и све околине шанчеве, а данас све остало до Бојане. Уцњани срезли су нас пред варош и одушевљено дочекали и пратили кроз варош. Све је мирно и весело. Сви дућани и радње отворене. Јутрос на 10 ура дошао главкомандујући г. В. Божа Петровић; дочекали смо га с војском пред варош и дочекали су опет г. Божа сви главари и варошани и главари од села. За тим најодличнији Турци опет су га поздравили у стану његовом. Сад на по две дже се наш барјак на граду уз топовски поздрав.

Јавна благодарност.

Г. Арса Пајевић, вриједни штампар и издавалац српских књига у Новом Саду, дозволио је послати нам 10 ком. „Народног Лијечника“ књ. четврта с намјеном да се подијеле међу сиромашну а ваљану школску дјecu црногорску.

Ми смо речене књиге предали школској власти нашој с молбом да их она подијели према изреченој намјени дароваоца, а овема самом топло благодаримо на учњеном поклону у име обдарене дјецe.

Цетиње, 14. Новембра 1880.

Књижа Ј. Навловића.

Обзнана.

У вароши овој нађен је један изгубљени понтапет (бреш) од мердана окован златом. Онај ко га је изгубио, нека се јави управи овој с доказима да је његов. да му га преда.

Цетиње, 14. Новембра 1880.

ИЗ УПРАВЕ В. ЦЕТИЊА.

Објава.

Управа вароши Цетиња даваће под закуп, на јавној лиценцији 30. т мјес. клање говеђе стоке, почињући од 1. Јануара 1881 год., па до 1. Јануара 1882 године. Услови под којима ће се набавка говеђег меса за варош Цетиње за означено вријеме уступити, могу се сваки дан сазнати у канцеларији варошке управе, а тако исто и на дан лиценцијe. Поменута набавка меса говеђег уступити се онемо, који најповољније услове понудно буде, а у име кауције дужан ће бити ради сигурности подложити каси варошкој 200 талјера у злато, или у сигурнија залогама. Ако означеног дана не буде ова набавка уступљена, даваће се по ново 6. Децембра текуће године.

Цетиње, 14. Новембра 1880.

Из канцеларије
УПРАВЕ В. ЦЕТИЊА.

ПОШТАРСКИ

ЗИМЊИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта од данас до свршетка Марта 1881.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Котор у недељу, уторник, ериједу и петак. Предавање до 11 ура у јутро.

Долази из Котора у понедељак, уторник, ериједу и четвртак. Раздавање у 2 уре по по дне ако пароброд стигне на вријеме. ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња за Котор у недељу у 6 ура у јутро. Предавање у суботу до 5 ура по подне.

Долази из Котора у понедељак. Раздавање у 2 уре по по дне.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић и Подгорицу у понедељак, ериједу и суботу. Предавање до 11 ура у јутро.

Долази с Ријеке, из Бара, с Даниловграда, из Никшића и Подгорице у уторник, четвртак и недељу. Раздавање у 10 ура ако пошта стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић и Подгорицу у ериједу. Предавање у уторник до 5 ура по по дне.

Долази у четвртак. Раздавање у 10 ура пред по дне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 8 ура до 11 у јутро а од 3 до 5 по подне. Цетиње, 20. Септембра 1880.

Управитељство

Књ. црногорске поште.

Народна привреда.

ТРИЈЕШЊЕ, 2. Новембра. — Разна роба на нашем тржишту имала је ове недеље сљедеће цијене:

	ОД	ДО
Восак приморски и угарски за 100 кил.	105	116
Кафа порторико	76	84
С. Доминго	65	85
Рио према врсти	33 50	35
Цукар аустријски	30 50	32 25
тучени	145	190
Цвијеће траве бухаче	2 50	4 25
Наранче скрипица	12	—
Карубе пуљенке за 100 кил.	6 50	9
левантинске	20	—
далматинске	16 50	17
Смокове Каламата	4	6 75
пуљенке	92	98
Бадени или мандуле пуљ.	27	38
далматинске	17	19
Љешници	12 50	12 75
Пшеница руска	13	—
угарека	—	—
галачка	—	—
Кукурма (рументин) руски	—	—
угарски	10 75	11
Раж	7 50	9
Јечам	7	8 50
Зоб угарска	—	—
арбанска	—	—
Пасуљ (фажол) према врсти робе	8	13
Боб	—	—
Леша	14	14 30
Ориж талијански	17 50	22 50
инглешки (китајски)	14	16
Вуна босанска	100	115
морејска	125	130
арбанска	125	—
истарска	—	—
Штице корушке јеловице	47	90
штајерске	51	70
Греде	10 20	13 50
буквице	7 50	12
Уље штал. ниже врсте	41	42
„ најбоље	54	68
„ средње врсте	—	—
далматинско	41	—
истарско	41	—
Камено уље у барилу	14 25	14 50
у кашетама	17 25	17 50
Коже стројене	165	185
сухе воловје	—	—
далм. ист. и бос.	70	100
јагњеће за 100 ком.	90	100
далматинске	60	90
козје за 1 кил.	65	75
вунене слане	60	65
сухе	55	70
зечје за 100 комата, у сребру	28	35
Бакар за 100 кил.	22	28
Сарделе 1 барил	13	25
Витриол модри за 100 кил.	26	27
зелени	—	—
Масло	65	89
Лој далматински	41	43
Сало	—	—
Мас (сало растопљено)	—	62
Слапана	58	60
Ракија етолитар (100 литара)	61	162
Галвиш истарски за 100 кил.	30	—
Руж	9	—
истарски	8 50	—
Лешће од јаворике	12	14
Вишке стргоине (Gripula)	31	48
сплох	23 35	—
Мед	—	—
Лумбер (јабучице од јаворике)	12 25	13
Пакал барло од 100 килогр.	3 75	9
Пуње (штрапе) за 100 кил.	2	18
Катрам далматински	14	16
Петролеј	15	15 50